

RENÉ BENDA

MOTÝL

MOJA
STUDENÁ
VOJNA

Copyright © René Benda 2010
Cover photo © Isifa 2010
Slovak edition © Vydavateľstvo Motýľ 2010

ISBN: 978-80-89199-97-6

Vytvorenie elektronickej verzie Dibuk, s.r.o., 2010

René Benda

MOJA STUDENÁ VOJNA

VYDAVATELSTVO MOTÝL

Ďakujem Márovi, Hane a Linde.

Autor

Román čiastočne podľa skutočných udalostí.

Poznámka redakcie:

Naše vydavateľstvo na pranie autora zachovalo spôsob nespisovného vyjadrovania postáv tak, aby čo najviac zodpovedalo prostrediu, v ktorom sa dej odohráva.

Linda

1

„Linda, musíš skočiť!“ kričal som.

Pršalo stále viac. Linda stála na previse asi tri metre nado mnou a pozerala dole.

„Tomi, nemôžem zoskočiť! Je to hrozne vysoko!“

„Just jump!“ povzbudzovala ju Ulrike.

„Linda, skáč už, prosím ťa! Musíme využiť každú minútu!“

Ulrike ju asi sotila, lebo Linda zrazu letela dole. Snažil som sa ju zachytiť, ale nepodarilo sa mi to. Linda dopadla – tak meter vedľa mňa – a zvalila sa na bok.

„Ježiš! Si v poriadku?“

Sklonil som sa k nej a pomáhal jej vstať. Ulrike skočila hneď za ňou. Elegantne do podrepu.

„Nemôžem vstať, mám asi zlomený členok,“ mumlala Linda. Plakala.

„To nie je možné, ukáž.“

„Tu ma to hrozne bolí,“ ukazovala na ľavú nohu. Nevidel som tam nič. Ulrike sa spýtala:

„What happened to her leg?“

„I don't know. Might be broken or something,“ povedal som.

„We have to find out how far we are.“

To bolo presne ono. Potrebovali sme zistiť, ako ďaleko sme boli.

Uvedomil som si, že sa trasiem. Od strachu. A od stresu. Všetko dokopy.

Slzili mi oči, ale nakoniec som sa donútil vytiahnuť mapu a niečo z nej vyčítať. K vode to bolo ešte dvesto metrov.

„Let's go!“ zavelil som.

Musíme sa tam dostať! Cez les k vode, a potom na druhý breh. Aj keby sme mali mávať rukami a preletieť tam – ako raz povedal jeden fízal Majkymu. Aj keby to malo byť úplne nemožné.

„Baby, ideme. Už je to len osemdesiat metrov.“

Zaklamal som, aby som ich povzbudil. Museli sme sa tam dostať skôr, než nás objavia. Zohol som sa k Linde a skúsil ju zdvihnúť.

„Nemôžem vstať. Vôbec tú nohu nemôžem narovnať!“

Naznačil som Ulrike, aby sme ju zdvihli spolu. Chytili sme ju za ruky a zabrali. Podarilo sa. Kúsok sme prešli.

Tridsať metrov bolo za nami. Podarí sa nám to – opakoval som si stále dokola. Ďalších päť metrov. Fungovalo to!

S Ulrike sme podopierali Lindu každý z jednej strany. Snažil som sa pridržať ju vždy, keď došliapla. Pomalým tempom sme prešli ďalších tridsať metrov. Zostávalo tak stoštyridsať. Dostali sme sa až k miestu, kde sa malé rameno spájalo s veľkým. Tam sme museli zabočiť doľava – pamätal som si to podľa mapy.

Fakt sme sa snažili. Všetko išlo OK, len na chvíľu sme sa zastavili. A v tom momente akoby nás opustili všetky sily.

„Fuck, she is too heavy,“ vyprskla Ulrike.

A mala pravdu. Aj keď Linda nevážila ani 60 kíl, pripadala nám neuveriteľne ťažká. Akoby sme niesli mŕtvolu. Uvedomili sme si to, až keď sme zastali. Ona totiž vôbec nespolupracovala. Zrejme nechcela ísť ďalej. Visela nám na ramenách a nespolupracovala. Akoby omdlela.

„Linda, čo je?“

Malátne zdvihla hlavu. Bola aspoň pri vedomí – keď už nič iné.

„Tomi, ja ďalej nejdem,“ vzlykla. „Rozumieš? Nejdem ďalej. I am staying here.“

Povedala to tak, že som vedel, že to myslí vážne. A kvôli Ulrike aj po anglicky.

„Linda, čo si? Musíme sa tam dostať! Dostaneme sa tam! A potom...“

Prerušila ma. Zamávala mi rukou pred nosom.

„Tomi, ty ma nepočúvaš! Nejdem ďalej. Nechcem ísť už ďalej. Nechajte ma tu a utekajte!“

Obrátila sa k Nemke: „Leave me here and run! Run away!“

Čučal som na ňu ako puk.

„Do pekla, bežte už! Utekajte!“ revala.

Jej hlas sa ozýval na celý les.

„Ja ťa tu nenechám, Linda!“

Zrazu som mal pocit, ako keby sa mi to už snívало. Všetko sa spomalilo. Chcel som nájsť nejakú podporu u Ulrike, ale tá len nechápavo krútila hlavou a nakoniec povedala: „Sorry, guys. Takto to nejde. Ja *musím* ísť ďalej. Nemôžem tu stále na vás čakať, keď sami nechcete. Sorry. Fakt, very sorry.“ A rozbehla sa, utekala preč a ani sa neobzrela. O chvíľu zmizla v kríkoch.

Linda sa zase zvalila na zem. Skúsil som ju zdvihnúť sám. Päťdesiatpäť kíľ snáď ešte zvládnem, do riti. Nevšimol som si pritom, že podo mnou je strmý zráz. Oprel som váhu do zadného lýtka – a konár, na ktorom som stál, sa uvoľnil, ja som stratil rovnováhu a zletel som dole. Breh tam bol vysoký dobrých päť metrov. Spravil som vo vzduchu salto, buchol som si zátylok o nejakú haluz a dopadol som do trstia na dne. Okamžite som sa celý potopil pod vodu. Stihol som sa ešte zachytiť niečoho nad hladinou a vytiahnuť sa na sekundu von. Zalupal som po dychu. Nasal som vzduch a otvoril som oči. Lindu som videl rozmazanú niekde hore nado mnou. Chcel som niečo povedať, ale nedokázal som to. Asi som len naprázdno otváral ústa. V ušiach mi hučalo – taký neprirodzený kvilivý zvuk. Ako ultrazvuk. Vôbec som sa nedokázal pohnúť. Chcel som sa znovu nadýchnuť, lenže v tom momente som omdlel. Prepadol som sa do úplnej tmy.

Tom

1

Narodil som sa v marci 1971.

To bolo vtedy také obdobie, keď sa narodilo veľa detí. Moja mama sa volala Helena a otec Ivo. Ivan Necker.

Mama bola z Bratislavy - z rodiny, čo bývala na Vajnorskej, za Starým centrálnym. Dokonca aj ja si ešte pamätám, kde to bolo. Oco bol Čech. Bol z Prahy, a aj celá jeho rodina. Dedko, jeho otec, mal kedysi veľkú firmu a bol architekt. Lenže po vojne mu firmu zobrali komunisti a začali mu dosť nechutne komplikovať život. Takže dedo sa našťval a presťahoval sa s rodinou do Bratislavy - tu to z nejakého dôvodu tak neriešili a dali mu s politikou pokoj. Dedko hovoril, že tam potrebovali nejakých Čechov, kvôli národnému porozumeniu.

Dedkovi však veľmi chýbala Praha - a tak v roku 1968, keď sa všetko zase trochu uvoľnilo, vrátil sa do Čiech. Oco - Ivo - zostal v Bratislave. Vyštudoval na stavebného inžiniera a našiel si prácu v Inžinierskych sieťach. To bolo OK, lebo ináč by som sa nenarodil.

Druhého dedka som nikdy nepoznal, lebo zomrel skôr, než som bol na svete. Ale moja mama a aj babka Orbánová, jej mama, mi o ňom veľa rozprávali. Druhý dedko bol bratislavský Nemec. Starý *Prešpurák*. Mama preto hovorila veľmi dobre po nemecky, a keď som bol malý, učila aj mňa.

S ocom sa zoznámila na bratislavskom Korze. Bolo to v roku 1968, keď došli Rusi a strieľalo sa na ulici. Chodievala tam so svojou najlepšou kamoškou Evou, ktorá potom, keď som sa narodil, bola moja krstná mama.

Oco mal podnikový byt na Kramároch a tam sme bývali.

A keď som trochu vyrástol, začal som chodiť do škôlky. Na Budatínsku.

2

Škôlka bola kúsok od Vajnorskej – a tam bývala babka Orbánová. Často ma vybrala zo škôlky skôr, než sa naši dostali z roboty. Niekedy som u nej zostal aj spať. Nikdy to nebolo tak, že by sa naši o mňa nestarali. Naopak, starali sa o mňa pekne. Ale u babky som to mal tak rád, že som skoro nikdy nechcel ísť domov na Kramáre. U babky som sa cítil lepšie, lebo mama s ocom sa aj dosť hádali.

Hrozne rád spomínam na to obdobie na Vajnorskej. Babka Orbánová bola ako dedinčanka. Varila všetky také super dedinské jedlá a žila pokojným dedinským životom, aj keď v Bratislave. Chodila každý deň na Martinský cintorín za dedkom, maminým ocom. Cestou vždy niekde nazbierala opadané jablčka, aj keď som vôbec netušil, kde – v meste... a uvarila z nich taký jablkový kompót s klinčekom a škoricou. Robila perfektné makové *šúľance* s cukrom a slepačiu polievku. Raz za dva mesiace odcestovala k svojmu bratovi do Cífera, celý týždeň tam pomáhala na záhrade a od jeho manželky Edity za to dostala živú sliepku a zeleninu. Doma potom tú zeleninu zavárala, robila z nej čalamádu, a sliepku dala do kúpeľne do vane. Potom nechala zovrieť obrovský kastról horúcej vody, sliepku podrezala a sparila ju, aby z nej mohla odriapať perie. Bolo to dosť čudné robiť také niečo v bytovke v kúpeľni – ale mňa to fascinovalo. Mal som 4 –5 rokov a na rozdiel od niektorých iných detí som zažil takéto veci, aj keď som z Bratislavy nevytiahol päty.

S babkou Orbánovou som mal super detstvo. Hrozne rád som na to spomínal a čím som bol starší, tým častejšie – asi ako všetci koniec koncov... Napríklad na to, ako sme s babkou boli na povale a ona tam prala v takej starej práčovni, kde bolo hrozne horúco a bolo tam veľa pary. Potom vešala bielizeň na drevené trámy a ja som sa kukal na holuby cez okienka v streche, a tiež v zime na to, ako padal sneh. Ako sme chodili s babkou po bočných uličkách a dvoroch až po Bajkalskú a pozerali, kto má v oknách aké kvetiny. A kto má aké záclony a tak.

Babka mala plno kamarátok a každú chvíľu sme nejakú stretli. Pani Weitzigovú a pani Slovákovú, čo im obidvom už tiež umrel manžel. Aj pani Jonášiovú, čo jej manželovi odrezali nohu a on ležal doma. A pani Tichú, čo mala dve deti a hovorilo sa o nich, že sú to Jehovisti. Niekedy som k nim išiel na návštevu, lebo som sa kamošil s ich synom Majom. Oni mávali na obed len slané fliačky – samotné, len s trochou masla. Chodili do kostola, ale Majo povedal, že sa o tom so mnou nemá baviť. Teda, že sa o tom nemá baviť s *nikým*. Aj babka Orbánová chodila do kostola.

Občas sme stretli aj pani Milkovú – s tou babka ležala v Štátnej nemocnici, keď mala žltáčku. Pani Milková sa jej vždycky pýtala, či ešte stále vyfajčí toľko cigariet, a babka sa hrozne smiala a hovorila, že veď ona nefajčí od tej doby, čo boli na tom infekčnom. Pani Milková jej potom *vyprávala*, že pán Dugovič si našiel voľjakú *mladú*.

„To je katastrofa,“ pohoršovala sa na tom babka. A keď jej pani Milková povedala, že počula, že Američania chcú na nás hodiť neutrónovú bombu, tak sa babka len prežehnávala.

„Na tutti už, na tutti to chcú urobiť, pani Orbánová,“ hovorila pani Milková. No a niekedy ma babka zobrala so sebou na cintorín – za dedkom na Martinský a niekedy – ale len keď som poslúchal – do Slávičieho údolia pri zoo.

Keď som bol príliš divoký, stačilo, aby babka povedala: „A už aj prestaň, azandalát! Lebo ťa nezeberem do Slávičieho!“ a hneď som bol v pozore. Do Slávičieho som chodil oveľa radšej než na Martinský. Bolo to tam oveľa väčšie a také do kopca, takže sa tam dalo behať hore-dole a tiež tam po hroboch behali obrovské mravce a ušiaci. Dlhو som si myslel, že sú také veľké preto, že žerú tie mŕtvoly. No ktovie...

Od tej doby som sa nikdy nebál smrti ani mŕtvych. Ale hrozne, neuveriteľne hrozne som sa bál *neutrónovej* bomby. *Skrz* tú som nemohol spávať.

Okrem babky som mal veľmi rád matkinu kamošku Evu. Eva sa s matkou poznala odjakživa a často chodila k nám na návštevu. Bola volejbalistka, a asi bola aj dosť namakaná, lebo bola v reprezentácii ČSSR a každú chvíľu niekam cestovala. Raz išla do Belgicka na nejaké majstrovstvá a doniesla mi stade krásnu

nafukovaciu loďku. Povedala mi, že Belgicko je kráľovstvo. Belgické kráľovstvo. To ma úplne fascinovalo. Dovtedy som si myslel, že kráľovstvo môže byť len v rozprávke. Ešte viac ma dostala, keď mi povedala, že tam majú aj kráľovnú a princa. Panečku! Takže určite tam majú aj nejakú princeznú! Bol som tým ako posadnutý, vypytoval som sa jej na to stále dokola. Vysvetľovala mi, že aj keď to je kráľovstvo, že to nie je také kráľovstvo ako v rozprávke. Že tam majú aj autá, škôlky apod. To ma trochu sklamalo. Oveľa viac by ma potešilo, keby povedala, že tam majú drakov a čertov.

„Eva, a sú tam boháči a chudobní ako v rozprávke?“

Zasmiala sa.

„To áno. A určite je tam bohatších viac a chudobných menej než u nás...“ povedala.

Z toho som zostal trochu popletený, lebo dovtedy som si myslel, že u nás nie je nikto chudobný. Mama jej na to povedala, aby mi netlačila *také veci* do hlavy, lebo to budem rozprávať v škôlke, a ešte z toho budú problémy...

Ale zaumienil som si, že raz sa tam musím vybrať. Vidieť to. Belgicko. Ozajstné kráľovstvo. Možno by ma tam raz mohla zobrať so sebou, napadlo mi. Hovorila, že na Západe je viac kráľovstiev, Anglicko napríklad a tak.

„Možno by si ma nabudúce mohla zobrať *na Západ* so sebou,“ navrhol som. „Ja som malý, zmestil by som sa s vami do vlaku.“

Smiala sa, keď som ju o tom presviedčal.

„Ja proste musím vidieť tú princeznú! Aj ten drak tam je, len sa určite schováva, aby mu princ neodsekol hlavu!“

Druhý raz mi Eva rozprávala o Ríme a o Vatikáne. To ma už tak nezaujalo, keďže Rím nebol kráľovstvo. Hrali sme sa pexeso a ona opisovala, ako videla vo Vatikáne pápeža.

„A to je kráľ všetkých pobožných ľudí,“ povedala babka Orbánová. Hrala to pexeso s nami.

Babka Orbánová bola veľmi pobožná. Ja som – na rozdiel od cintorínov – kostoly nemal rád. Báľ som sa tam – tých ich kostolných pesničiek, ako tam všetci kvílili, a takej tej zvláštnej vône.

„Vatikán není zaujímavý,“ vyhlásil som. „Radšej by som išiel s Evou do Belgicka. Už mi aj tá lodička praskla a oco ju zalepil, ale aj tak fučí. Tak by som si kúpil novú.“

Eva mi nosievala aj také lepkavé cukríky – sisi – a často ma zoberala do lunaparku alebo do krásneho skleníka v botanickej. Alebo na tréning do športovej haly na Pasienkoch, čo vyzerala ako nafukovačka. To som zbožňoval. Všetci tam krásne behali a bolo to tam ako v balóne.

Raz večer k nám došla Luda, mamina sestra, celá bledá, a kričala cez dvere na mamu:

„Hela, rýchlo otvor, niečo sa deje!“

Luda bola v kuse hysterická – odkedy si ju pamätám.

Oco vybehol z kúpeľne len s uterákom okolo pásu. Luda trieskala na dvere a zvonila ako divá. Mama otvorila:

„Čo sa deje?“

Luda vletela dovnútra a dychčala. „Bože, som v šoku, v úplnom šoku!“

„Upokoj sa. Čo sa deje, prosím ťa?“

Luda spustila:

„Eva zdrhla! Predstavte si to. Strela som Ilonu – vieš tú babu z volejbalu – hrávala s Evou. No vieš – tú zubatú, čo bývala na onom...“

„Ježiš, to je jedno, hovor k veci!“ prerušila ju mama. „Ako zdrhla? Bože! Eva? Eva zdrhla? Nadobro?“

„No jasné, že *nadobro*!“ vrieskala Luda. „Nevrátila sa z pretekov! Z nejakých majstrovstiev či čo. Z Talianska! Čo sa dá zdrhnúť ne nadobro?“

„Takže Eva *emigrovala*?“

Mama civela na Ludu a bolo vidieť, že tomu nemôže uveriť.

To slovo *emigrovala* povedala tak, že som hneď vedel, že to nebude len tak. To, že Eva *zdrhla*, mi prišlo OK. Asi ju niekto naháňal v tej cudzine – keď tam majú kráľovstvá a ktovie čo ešte, pápeža atď., tak sa tam mohlo prihodiť všeličo. Tak proste zdrhla. Hlavne, že bola v poriadku. Ale čo bolo to „*emigrovala*“, to som teda netušil.

„Čo je to *emigrovala*?“ spýtal som sa. Luda prevrátila oči.

„Tomi, choď sa hrať,“ prikázal mi oco.

V tom slove *emigrovala* bolo niečo veľmi čudné. To, ako to matka vyslovila. Trochu mi to dokonca pripadalo, akoby povedala, že Eva umrela. Rozplakal som sa.

Luda povedala: „A môžeme sa čudovať vobec, že zdrhla?“

A matka povedala: „To je hrozné. Čo s ňou teraz bude? Čo tam bude robiť?“

„Evička sa nestratí, ona je šikulka,“ skonštatoval oco.

„Ale prosím ňu,“ zazrela naňho matka. „To neni len tak zdrhnúť, čo si myslíš. Ja by som nikdy nezdrhla.“

A potom ešte o chvíľu vzdychla: „Šak by som nemohla celý život umývať riady volakde...“

„Ale prosím ňu!“ povedala Luda a zas len prevrátila oči.

3

Potom matka otehotnela a narodil sa Rado. Všetci sme sa tešili, a Eva poslala Radovi z Talianska krásnu fľašku na mlieko.

Oco nás často zobral na Kolibu, ktorú sme na Kramároch mali v podstate za domom. Mňa aj Rada v kočiuku, a matka zostala doma a vyprážala kura. To bolo fajn, lebo potom sa nehádali.

Oco bol veľmi šikovný, furt voľačo doma vrtal, natieral a tak. A tiež stále cvičil s činkami, takže keď som sa s ním pretláčal, vždy vyhral. Lenže výherca to nemal ľahké, lebo kto vyhral, musel si ľahnúť na zem a nechať sa štekliť do omdletia. A v zime sme sa sánkovali dole po zasneženej asfaltke až k nášmu baraku. Aj keď dole v meste sa už sneh rozpustil, na Kramároch sa držal. Oco miloval more a často mi o ňom hovoril. Staval aj modely námorných lodí, ale nesmel som sa ich ani dotknúť, aby som ich nepolámal. Sľúbil mi, že keď budem väčší, naučí ma, ako sa to lepí.

Od leta ďalšieho roku som potom začal chodiť do školy - na Jelačičku. Celkom mi to išlo. Aj ma to bavilo a našiel som si tam nových kamošov - no ako v škole.

Čas rýchlo letel - aj keď vtedy sa mi to veľmi nezдалo, keďže som bol malý.

Keď som bol tretiak a Rado mal už tri roky, prišiel raz oco skôr z roboty a mal výbornú náladu. Doniesol nám ananásovú tortu a matke krásnu rastlinu v kvetináči. Takú svetlozelenú, s veľkým ružovým pyštekom. Bol som si istý, že tá rastlina je mäsožravá.

Oslavovalo sa, že foter dostal montáž v Líbyi. Vyslali ho tam z jeho podniku - z Inžinierskych stavieb. Neskutočne sa tešil, rozprával mi, aká tam je púšť a krásne more a oni tam budú stavať nejakú veľkú stavbu. Úplne najviac ma fascinovalo, keď povedal, že Líbya je v Afrike. To bola paráda.

„Tomi, a keď bude všetko OK, tak za pol roka zarobím kopec peňazí, a kúpim ti krásne hračky v Tuzexe.“

Mal som vtedy ešte len deväť rokov, ale čo bol *Tuzex*, to som už vedel dobre. Bol to super obchod, kde mali samé *perfektné* veci. Oveľa lepšie než v bežných obchodoch. Dostal som odtiaľ aj to krásne kinderko na Mikuláša. A super žuviny - cigaretové, a prskacie cukríky. V normálnych obchodoch nič také nemali, len pedro a štolverky.

„A potom prídete s mamou za mnou a ty tam budeš chodiť do medzinárodnej školy a cez víkendy pocestujeme k moru alebo na Saharu,“ nadchýnal sa.

Mama ho však prerušila: „Prosím ňa, také veci mu nesľubuj, keď ešte nevieš, ako to bude.“

Celý zvyšok toho dňa som potom premýšľal, aké by to muselo byť v Líbyi úžasné, a ako tam pôjdeme. Druhý deň som išiel do knižnice a požičal som si tri knižky o Afrike. Jednu - Spomienky na Afriku - mi nechcela knihovnička dať, že je len pre *dospelých*. Tak som jej povedal, že to chcem pre mamu. Nakoniec mi ju dala.

A potom, akurát to vychádzalo tri roky po Eve, zdrhol aj foter. Odcestoval autobusom do Viedne a odtiaľ mal letieť do Líbye. Lenže zostal v Rakúsku. Využil príležitosť, že mu povolili prvý raz v živote vycestovať na Západ a bál sa, že viac tých príležitostí nebude. Vystúpil z autobusu na Schwechate a rovno tam požiadal o azyl.

Bol to pre mňa ozajstný šok. A nielen pre mňa. Pre všetkých.

Vtedy som už chápal, čo to znamená *emigrovať*. Už som vedel, že ani Eva sa do Talianska len tak neodšťahovala - ako sa mi to vtedy matka snažila vysvetliť. Vedel som už, že *zdrhla*. A že teraz býva v Amerike a píše nám odtiaľ pohľadnice. A tiež som vedel, že ani ju, ani otca tak skoro neuvidím. Že ich domov nepustia. Hrozne som za ním plakal. Nechápal som, že nás nechal v Bratislave a nezobral nás so sebou. Veď ja by som tiež pokojne *zdrhol*. Aj Rado plakal a matka, samozrejme, tiež.

O mesiac som ochorel. Dostal som nejakú čudnú chorobu – nikto vlastne nevedel presne, čo to bolo. Prejavilo sa to tak, že som mal horúčku a spravili sa mi na lýtkach a na krku drobné červené bodky. Doktorka na pohotovosti povedala, že sú to veľmi nebezpečné príznaky a že musím byť okamžite hospitalizovaný.

Bolo to otrasné. Pre mňa aj pre matku – bola stále v strese z ocovho odchodu, a teraz toto. V noci o dvanástej chodila sestrička a merala mi teplotu cez zadok. Cez konečník.

Nesmel som vôbec vstávať z postele. Nič ma síce nebolelo, ale bol som hrozne slabý a vyplašený, lebo všetci okolo sa tvárili tragicky. Ležal som na Bezručke. Matka mi občas prišla zamávať pod okno. Boli sme dohodnutí vždy o dvanástej, lebo vtedy roznášali obed, a tak som mohol vstať. Ináč mohla chodiť len raz za týždeň – cez návštevné hodiny v nedeľu od štvrtej do piatej.

Keď ma konečne po štyroch týždňoch pustili, čakala ma s babkou Orbánovou pred vrátnicou, a išli sme domov taxíkom.

Doma na chladničke ležala pohľadnica od otca z Viedne a červený mercedes – angličák, čo mi poslal. Keď som dovtedy nebol úplne vyliečený, tak v momente, keď som si prečítal otcovu pohľadnicu, som vyzdravel stopro.

„Vidiš, že na nás nezabudol!!!“ kričal som a smial sa a aj som sa rozplakal, lebo toho bolo na mňa veľa.

Aj matka aj babka plakali, ale nehovorili nič.

Problém bol, že ten pekný byt na Kramároch, kde sme celý čas bývali, bol podnikový – a keďže otec už nepracoval v Inžinierskych stavbách a navyše bol emigrant – nárok naň prepadol. Do dvanástich týždňov sme sa mali vysťahovať. Nestíhal som veľmi sledovať, ako sa s tým vyrovnávala matka – mne to však nejako extra nevadilo. Po pobyte v nemocnici sa mi vrátila sila a tešil som sa, že budeme bývať u babky Orbánovej. Kým nám pridelia byt ako sociálnemu prípadu. Teda všetci aspoň dúfali, že nám nejaký byt prednostne pridelia. Aj keď isté to nebolo. Lebo na úradoch žena a deti po emigrantovi nikoho moc *nezaujímali*.

Na byty sa totiž muselo čakať – v poradovníku. Niekoľko rokov, aj päť až šesť.

Okrem toho som stále veril, že foter sa *po nás* vráti a my potom „zdrhneme“ k nemu. Do Rakúska. To by mi tiež nevadilo. Po

nemecky som vedel už dosť dobre – mama ma učila od malička a aj všetky rozprávky som kukal na „Viedni“. Koniec koncov – všetci moji kamoši z Bratislavy vedeli trochu po nemecky – všetci pozerali filmy na Viedni. Keď sme sa hrali na policajtov, tak sme nikdy nekričali „Ruky hore!“ ale vždycky „Hände Hoch!“ a nie „Nestrielať!“ ale „Nicht schiessen!“. Lebo aj väčšinu kriminálok sme kukali v nemčine.

Matka ale stále hovorila, že foter bude mať svoj život tam, a už si na nás *nepomene*. To ma vytáčalo. Nechcel som si pripustiť, že by sa na nás vykašlal. Že by nás nechal samých v Československu. Vždy som sa na matku za to naštvál.

Po troch mesiacoch sme sa z Kramárov odsťahovali. K babke Orbánovej na Vajnorskú, keďže byt nám nepridelili. Matku si navyše zavolali do mojej školy a musela tam vysvetľovať o fotrovi. Dovtedy sme to zatajili, matka mi tisíckrát povedala, že o tom nesmiem nikde rozprávať. Takže som nikomu nič nepovedal. Jasné ale, že sa to časom prevalilo. Nejaká dobrá duša sa vždy našla. Matka súdružku zástupkyňu nakoniec upokojila a potom nás s tým už neotravovali – hlavne keď zistili, že s fotrom nie sme v kontakte. Okrem toho som nemal problém so známkami – učil som sa dobre. V podstate som sa po fotrovom odchode do učenia zahryzol, takže za pár týždňov som bol najlepší žiak v triede. Ani som nad knihami moc nevysedával, išlo mi to akosi samo, ani neviem ako. V škole sa mi páčilo. Poobede sme chodili do družiny a do školského klubu. Mali sme skvelú pioniersku vedúcu a mňa hrozne bavilo chodiť na pionierske schôdzky. Aj keď som mal fotra emigranta, patril som k *najlepším* pionierom na škole.

4

V tom veku – to som mal okolo desať rokov – ma veľmi zaujímali všetky tie príbehy o sovietskych pionieroch a partizánoch. Matka ma v tom podporovala. Dúfala, že sa rýchlejšie zabudne na to, čo spravil oco. V štvrtej triede ma zvolili za predsedu triedy a predsedu pionierskeho oddielu. Bol som na to patrične pyšný. Zbožňoval som všetko to pochodovanie, uniformy, odznaky,

nástupy, a všetky tie veci okolo toho. Jediné, čo mi na tom vadilo, boli politické reči – o západných imperialistoch a o zbrojení. To ma deptalo. O tom, že Američania na nás hodia atómovú bombu. Alebo neutrónku. To bola moja nočná mora – ešte stále. Vždy, keď sa o tom hovorilo, sa mi zvieral žalúdok. Keď boli v telke Televízne noviny, mal som pocit, že keď začujem čo len jedno slovo o tom, tak *neviem čo* bude. Takže vždy, keď boli správy, som sa vyhýbal telke alebo som si aspoň zakrýval uši rukami. Neznášal som aj branné cvičenia v škole, kde sa stále preberali také veci, ako výbuch atómovej bomby, ničivé následky jadrových zbraní, civilná obrana, atómový poplach atď.

A neznášal som noviny a rádio, kde o tom písali a hovorili stále dokola. Preteky v zbrojení, zbrane stredného doletu, jadrové hlavičky, imperialisti chcú zničiť svetový mier, atómová hrozba...

Nedokázal som žiť s predstavou, že by mohla byť *nejaká vojna*. Raz som nad tým rozmýšľal celé jedno popoludnie. Na najbližšej hodine vlastivedy som sa potom prihlásil a spýtal som sa:

„Súdržka učiteľka, prečo sa Sovietsky zväz alebo Československo nezačne brániť a nezničí tie jadrové rakety, ktoré proti nám chystajú Američania?“

Súdržka sa usmiala a vysvetlila nám, že to sa nikdy nemôže stať, lebo ZSSR aj ČSSR sú socialistické mierové krajiny a vždy hľadajú len *mierové* riešenia.

„A Rakúsko?“ odvážil som sa spýtať, aj keď mi matka prísne zakázala Rakúsko v škole spomínať. Učiteľka si ma prekvapene premerala.

„Rakúsko je neutrálne. Ale je to naša susedná krajina, takže keby sem dopadli americké strely, postihlo by to aj Rakúsko a iné krajiny. A výbuchy by zabili milióny ľudí.“

Takto pekne nám to vysvetlila. A mne z toho prvý raz neprišlo zle. Vyjasnilo sa mi. Pochopil som totiž, že keby som bol v Amerike, tak by bolo všetko OK – pretože na Ameriku tým pádom nikto bombu nehodí – ČSSR aj Sovietsky zväz budú predsa hľadať to mierové riešenie. Takže tam by som sa atómky nemusel obávať.

A keby som bol v Amerike, už by som im skúsil vysvetliť, že ani oni sa nemusia obávať Československa. Že Československo chce mier. Tým som si bol istý, že by som ich presvedčil. Veď ja som nepoznal *nikoho*, kto by nenávidel Ameriku. Okrem ľudí v telke.

Takže moja detská paranoja bola vyriešená. Veľmi mi odľahlo. Ten večer mi prvý raz nevadila strašidelná zvučka televíznych správ. Prvý raz som zaspal pokojne, bez obáv. Vedel som, že sa proste stačí dostať do Ameriky.

Žiaľ, o pár dní som pochopil, že také niečo vôbec nie je jednoduché. Matka mi raz-dva vysvetlila, že ona by do Ameriky nešla. Že to nie je len tak. A že by sme nemali kde bývať atď.

„Lenže ani tu nemáme kde bývať,“ namietol som. „V Amerike by sme bývali u Evy.“

„Lenže v Amerike sa musí platiť za doktora,“ vyhlásila matka. „A keď nemáš prachy, nechajú ťa zomrieť.“

To sa mi nepáčilo. Jeden fakt je, že nám to hovorili aj v škole. Trochu to schladilo moje nadšenie – ešte som si pamätal svoj pobyt v nemocnici. Tak som si povedal, že o tom pouvažujem neskôr, keď budem starší a budem všetkému lepšie rozumieť. A dovtedy snáď žiadna vojna nebude.

Zhodou okolností prišiel hneď ďalší deň dlhý list od Evy. Aj s fotkami. Z Kalifornie. Sedela pred nejakým domom pri bazéne. Klasika – z Ameriky každý posielal také fotky. Aj strýko Riša Fachaja – Rišo mi ich ukazoval, keď som sa bol u nich hrať.

List matka po prečítaní niekde zahodila, ale fotky si nechala, a tak som si ich niekedy prezeral, keď som bol sám doma. Snažil som sa všimnúť si každý detail – veľmi som chcel zistiť, aké to v tej Amerike je. Podľa tých fotiek sa mi to zdalo *nádherne*. *A farebné*. Všetko mi tam pripadalo farebné. U nás bolo všetko šedivé.

„Mami, umýva Eva v Amerike riady?“ spýtal som sa, keď matka list dočítala.

„Nie. Trénuje volejbal,“ odpovedala. List ju potešil. Bol to od Evy dlhší list po dlhej dobe.

„Ale hovorila si minule, že v Amerike by si musela umývať riady, keby sme tam išli,“ povedal som.

„Áno, lenže Eva vedela po anglicky. Ona bola dobrá na reči,“ vysvetlila mi matka a potom zakričala na brata:

„Rado, nechod' s tou čokoládou do obývačky. Zasviníš koberiec!“

Už som potom nepovedal nič.